

Prosjektplan

Stimuleringstiltak for økt interesse for mårfangst

Fakta om mår

Utseende og størrelse

Mår er et skoglevende rovpattedyr i mårfamilien, og vår skogmår er en av sju mårarter. I Norge finnes den overalt, med unntak av noen øyer langs kysten. Kroppen er lang, slank og smidig, og hodet er kileformet med store, avrundede ører. Pelsen er mørkebrun på oversiden, mer gråbrun på undersiden og med gullhvit eller gul strupe.

Måren har en lengde på rundt 65-85 cm, medregnet halen. Hannmår kan veie inntil 1,8 kg, men oftest veier de ca. 1,5 kg, og voksne tisper ca. 1 kg i levende vekt.

Næring

Måren er en typisk generalist med et stort antall byttedyr og næringsemner i dietten. Arten er en dyktig klatrer som i hovedsak lever av smågnagere, ekorn, småfugler, skogsfugl og egg, men også hare, insekter, frosker, bær og sopp. Den spiser også åtsler. Den hamstrer mat og gjemmer den til senere bruk.

Reproduksjon og levealder

Måren har en relativt lav formeringsevne sammenlignet med andre mindre rovdyr i barskogen. Måren har forsinket innplantning og fosterutvikling, dvs. at egget som er befruktet ikke utvikler seg med en gang til et foster. Parringstiden er fra midten av juni og ut august. Drektighetstiden er på ca. 1 måned, og i løpet av mars til mai fødes 2-4 (opptil 7) unger. Yngleplassen er gjerne et hult tre, men kan også være i en steinur eller i ubebodde hytter, koier eller uthus. Mårtisper blir kjønnsmodne når de er 2 år gamle. Måren kan leve ca. 10 år i naturen. Mårens sene kjønnsmodning gir mindre mulighet til rask bestandsøkning.

Levested

I likhet med andre mår dyr hevder måren revir, og voksne dyr forsvare sine revirer mot samme kjønn, mens det er mye overlapp mellom hannmårer og tisper. Revirene er veldig ulike i størrelse, fra 2-20 km², og mårens revir på årsbasis er ca. 7 km² i østlandske skogstrakter. Innenfor sine revir har en mår mange dagleier. Dagleier under bakken eller i trærne synes også å tjene som vern mot fiender. Enkelte mår forlater sine revirer, og kan da vandre over store områder.

Måren unngår gjerne åpne flater (trolig pga. predasjon fra rovfugl) og bruker de fleste typer skog i ulike aldersklasser, men foretrekker gammel skog med gran. Måren er mest nattaktiv i vinterhalvåret, men mer dagaktiv om sommeren. Når det blir frost, søker måren gjerne varmeskjul i steinurer og lignende. Måren har en langstrakt kropp og relativt dårlig isolerende pels som gir høy varmeutstråling.

Historisk jakt og fangst av mår

Fra 1900 var prisene svært høye på mårskinn, faktisk hadde et slikt skinn en verdi tilsvarende en månedslønn for en skogsarbeider. På grunn av dette, samt innføring av statlig skuddpremie, var fangsten av mår høy og bestanden gikk kraftig ned. I 1930 ble måren fredet i Norge og Sverige. Fra 1971 har måren igjen vært jakt- og fangstbar i hele landet. En større oppgang av bestanden i 1980- og 1990-årene hadde sammenheng med nedgangen i rødrev forårsaket av reveskabben. Jaktåret 2011/2012 ble det felt 5270 mår i Norge (720 stk. i Hedmark), og arten er verken sårbar eller truet.

Måren som predator - forskning

Mårpredasjon er en betydelig dødelighetsfaktor på skogsfugl, selv om skogsfugl kan ha mindre betydning i dietten til mår. Forsøk har vist at intensiv fangst av både mår og rødrev har hatt en positiv effekt på både skogsfugl og hare. Det er vanskelig å vite hvilken betydning mårens predasjonstrykk har relativt til rødrevens, men det er mye som tyder på at rødrevens predasjon er av overordnet betydelse i det Fennoskandinaviske barskogslandskapet, spesielt i områder preget av moderne skogsdrift. Studier har også vist at bestanden av mår øker når bestanden av rødrev går ned, jf. perioden med reveskabb. Det tyder på at vi har et kraftig

element av ovenfra-og-ned-regulering av mårstammen, med reven som den viktige predatoren. Lite tyder på at reven begrenser mårens næringstilbud, antagelig er det mårungene som faller som bytte for reven.

Reirpredasjonsprosjektet i regi av Høgskolen i Hedmark, avdeling Evenstad, har pågått siden 2009. Foreløpige resultater herfra viser at de fleste av reirene av skogsfugl som blir røvet røves av rødrev og mår.

Jakt og fangst av mår

Jakttiden på mår er fra 01.11 til 15.03 i hele landet.

Fangst av mår - regelverk

For mårfangst gjelder samme regler som med annen småviltjakt. Du må blant annet ha gjennomført jegerprøven og betalt jegeravgiften. Fangst av vilt foregår med fangstredskaper som enten avliver viltet, eller fanger det levende. Innenfor fastsatt jakttid kan det drives fangst av mår etter regler i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst §§ 30 til 36.

For mår er kun fangstredskap som avliver den momentant tillatt. Følgende typer fangstredskap som avliver måren er tillatt:

- Slagfelle
- Fallem, flak og fallstokk

Fangst skal, som all annen jakt, foregå på en mest mulig human måte. Slagfelle, fallem, flak og fallstokk skal virke på en slik måte, og ha en slik slagkraft, at viltet blir drept øyeblikkelig. Slagfelle til mår skal ha en slagmekanisme som slår ovenfra og ned mot dyrets kranium/nakke, eller som slår med et sakselag mot dyrets kranium/nakke.

Aldergrensen er 16 år, men fra det kalenderåret du fyller 14 år og fram til fylte 16 år kan du utøve fangst av mår i opplæringsøyemed, dersom du har samtykke fra foreldre eller foresatte. Du må i tillegg være under forsvarlig tilsyn av en person som er fylt 20 år.

Fangstredskapene skal brukes på en slik måte at viltet ikke blir utsatt for unødige lidelser, og de skal ikke bli plassert i områder der vanlig ferdsel gjør at det kan oppstå fare for mennesker eller husdyr. Når du driver med fangst, må du innrette aktiviteten på en slik måte at den kun retter seg mot viltartene som redskapene er tillatt for. Det er ulovlig å bruke levende lokkedyr.

Bruk av fangstredskaper som avliver viltet momentant krever særskilt oppmerksomhet. Spesielt i utfartsområder og i områder der det ellers er alminnelig ferdsel må du vurdere nøye om det er forsvarlig å bruke slike redskaper. Bruk av fangstredskap som avliver viltet i nærheten av tettbygde strøk, kan medføre stor fare for husdyr som hund og katt, og er ikke

akseptabelt. Mårfeller bør henges tilstrekkelig høyt oppe i trær, minst 1,5 meter over fast snødekke. Du må føre tilsyn minst én gang i uka ved bruk av fangstredskap som avliver viltet.

Alle former for fangstaktivitet krever grunneiers tillatelse. Fangstredskap som er utplassert skal være merket med brukerens navn, adresse og telefonnummer.

Mårfangst

Måren kan ha de utroligste påfunnene, og mange fascineres av dyret, noe som gjør den til en utfordrende art å drive fangst på. Fangsten gir stor spenning og mange utfordringer, samtidig som du alltid lærer noe nytt. Mårfangst er en spennende hobby og en fin inngangsbillett til jegerlivet. I tillegg til at måren er en fin pelsressurs, er uttak av arten en viktig og effektiv form for viltstell.

Mårfangst kan være lønnsomt for dem som ikke ønsker å beholde skinnen selv, men som heller ønsker å selge dem videre. Ca. 25 % av alle mårskinnsfangstet i Norge selges videre til Oslo Skinnauksjoner. Verdien av mårskinnsfangstet har steget de siste årene, og gjennomsnittsprisen på uskadede mårskinnsfangstet solgt til Oslo Skinnauksjoner var på kr. 530,- i 2012.

Det finnes flere typer feller som er godkjent til mårfangst. De mest utbredte slagfellene er typene Conibear, Syningfella og Haugenfella. Måren er som nevnt nesten altetende, men til åte brukes som oftest innmat fra klauvdyr og fugl, fisk, fiken og honning. Luktstoff som anisolje er også vanlig å bruke for å tiltrekke mår. Spesielt i minusgrader vil fisk, gjerne saltet eller røkt, fungere bra som åte. Dette fordi fisk avgir lukt som måren registrerer også i sterk kulde.

Hvor du plasserer fella har også stor betydning. Bruk tiden til å finne mårspor. Måren vil ofte ferdes langs bekkefar, små dalfører og rygger i terrenget. Har du først fanget et par mår i ei felle, kan du være sikker på at du har funnet en bra plass.

Måren er ofte innom fellene uten å gå i dem. Skift åtet og vent, den kommer helt sikkert igjen. Mange velger å ha fellene ute hele året, men da nedspent utenfor jakttid.

Andre tips:

- Ikke gå bort til fella hver gang du sjekker den
- Uriner aldri i nærheten av fella
- Ta i åte når det er mildvær og bytt ut gammelt åte
- Dekk til fella med granbar, o.l. – dette beskytter mot vær og vind og skjuler fella

Prosjekt – stimuleringstiltak for økt interesse for mårfangst

Generell informasjon

NJFF-Hedmark har i over 3 år hatt fokus på jakt og fangst av rødrev. Prosjektet «på spor etter rødreven» startet opp i 2010, og ble en umiddelbar suksess. Pr. 15.04.2013 er 2003 rødrevere registrert gjennom prosjektet, og prosjektet har blitt godt mottatt blant både jegere, grunneiere/rettighetshavere og forskningsmiljøer. Det er imidlertid kjent at måren er en betydelig predator i skogen, og studier både av mår og skogsfugl har vist at måren får en betydelig økning i bestand når bestanden av rev går ned. Reven er mårens største predator. NJFF-Hedmark vil derfor sette større fokus på måren, og ønsker å gjøre stimuleringstiltak for økt jakt og fangst på mår. Gjennom kontakter i våre lokalforeninger kan vi etablere registrering og innsamling av data for mår.

Mål

- Ha stimuleringstiltak for økt jakt/fangst av mår gjennom premieringsordning for registrert/levert data
- Stimulere til økt interesse for jakt og fangst av mår gjennom arrangement av kurs/temakvelder
- Kunnskap om mår og jakt og fangst av mår blir oppdatert og holdt i hevd
- Etablere registrering av felt/fanget mår
- Utvikle system for dataregistrering av felt/fanget mår
- Samle erfaringer om hvordan kampanjepreget innsats kan organiseres for å øke uttaket av enkelte viltarter

Prosjektets varighet

I første omgang et ettårig prosjekt, i tidsperioden 01.08.13 – 31.07.14. Hovedfokus under jakttiden på mår, 01.11.13 – 15.03.14.

Deltakere i prosjektet

- Alle jegere/fangstmenn som har betalt jegeravgiften.

Geografisk avgrensning

Prosjektet gjelder for mår felt/fanget innenfor Hedmark fylke.

Markedsføring og omtale av prosjektet

- Presentasjon av prosjektet i Jakt & Fiske
- Presentasjon av prosjektet i medlemsbladet «Jakt & Fiske i Hedmark»

- Informasjon om prosjektet til alle lokalforeninger i Hedmark
- Bruke NJFF-Hedmarks egen hjemmeside i markedsføringen
- Bruke den allerede opprettede hjemmesiden til prosjektet «på spor etter rødreven» hvor all relevant informasjon publiseres
- Presentasjon og omtale i media

Kurs, opplæring og aktiviteter

- NJFF-Hedmark gjennomfører kurs og opplæring som intensiveres i prosjektperioden
- Lokale aktører som lokalforeninger i NJFF involveres og motiveres til å skape aktivitet
- Lokale «fangstmenn» engasjeres dersom noen ønsker råd, tips eller veiledning til fangsten

Prosjektledelse

- NJFF-Hedmark er prosjektledere

Praktisk gjennomføring

- Det felles mål ved tradisjonell jakt og fangst
- Prosjektet gir ut stimuleringspremier når en jeger/fangstmann kan vise til et visst antall felte mål og for data om hver mål som er felt

Logistikk

- Data fra jakt og fangst leveres til NJFF-Hedmark som loggfører opplysninger
- Nødvendige opplysninger er basert på skjema som fylles ut av jeger, eventuelt i samråd med NJFF-Hedmark
- Skjemaet kan også leveres hos lokale kontaktpersoner eller sendes NJFF-Hedmark pr. e-post
- Mål som er felt registreres på følgende måte:
 - Måren framlegges fysisk hos NJFF-Hedmark eller lokal kontaktperson (se egen liste). Klo klippes på høyre framlabb.

Registrering av data

- Skjema utarbeides av prosjektledelse, og følgende opplysninger registreres:
 - Navn jeger/fangstmann
 - Stedsangivelse fellingssted
 - Kjønn/vekt/lengde
 - Hvis ordinær jakt: jaktform og jaktinnsats

- Hvis fellefangst: antall døgn fra fella satt ut før måren gikk i, felletype, åte, lukkestoff, antall feller ute
- Skjema distribueres gjennom lokalforeninger i JFF, lokale kontaktpersoner eller lastes ned fra NJFF-Hedmarks hjemmeside

Premiering

- 2 mår med utfylt skjema for hver felte mår: 1 stk. Conibear 220 felle
- 3 mår med utfylt skjema for hver felte mår: 1 stk. Syningfelle
- Jeger/fangstmann kan velge å spare opp og heve den premien han/hun ønsker
- Premiene kan hentes hos utvalgte kontaktpersoner (se egen liste) lokalt, eller hos NJFF-Hedmark
- **Viktig: Premiering gjelder så lenge lageret rekker!**

Budsjett/økonomi

- Det utarbeides budsjett for prosjektåret av prosjektledelse
- Premiering kjøpes inn før prosjektet settes i gang, og senere fortløpende etter behov